

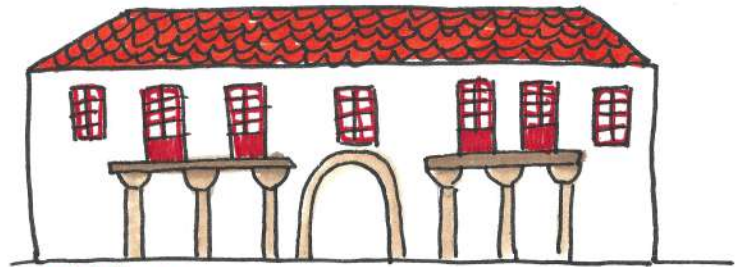
Museo Fortaleza
San Paio de Nalla

As mans invisibles
a muller na construción
da identidade gastronómica

Cultura que dá luz

Museoloxía Social: Saúde,
Cultura de Paz e Bo Vivir

Encontros de saberes compartidos

Pazo de Tor

Desigualdade e memoria
a comida como marcador da clase
social ao longo da historia

Encarna Lago

*ten maior valor o
Torques de Brnela
que unha receita?*

poñer ás persoas

no centro da museoloxía

Cociñar a vida

Gastronomía
desde o primel da **RMP2**

patrimonio
sociedade e
paisaxe cultural

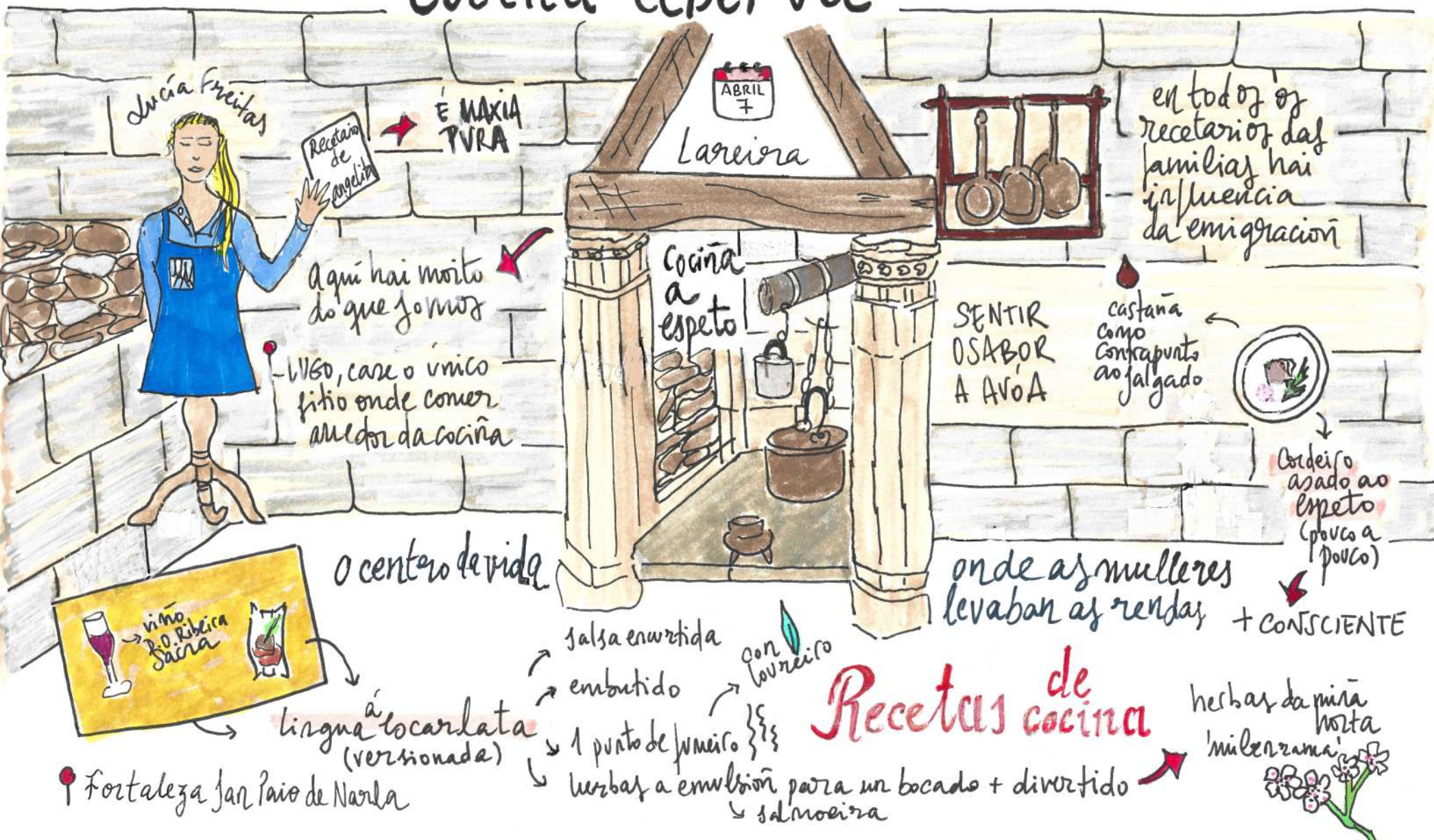

DEPUTACIÓN
DE LUGO
REDE MUSEÍSTICA
PROVINCIAL DE LUGO

As **mans** invisibles

a muller na construción da identidade gastronómica

Cociña Albertal

Lucía Freitas

Recetario de Angelita

É MAXIA TVRA

ABRIL 7

Lareira

en todos os recetarios das familias hai influencia da emigración

Aquí hai moito do que fomos

W60, case o único sitio onde comer arredor da cociña

Cociña a espeto

SENTIR OSABOR A AVÓA

castaña como contrapunto ao jalgado

Cordeiro asado ao espeto (pouco a pouco)

O centro de vida

onde as mulleres levaban as rendas + CONSCIENTE

vino D.O. Ribeira Sacra

lingua á la Carlota (versionada)

Fortaleza San Paio de Narla

salsa embotada

embutido

1 punto de jumeiro

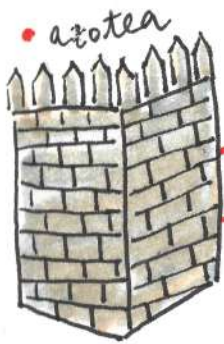
herbas a emulsión para un bocado + divertido

con lorneiro

salmoeira

Recetas de cociña

herbas da miña horta 'milenrama'

1º pijo da torre

@alexiglesiaschef

2º
1º

porque non estamos en época de tomate

non lle boto pepino porque é moi invasivo

pemento vermello + cebola encovida + vinagre (escudo)

doce de laranxa

2º pijo da torre

Marcos Anufe

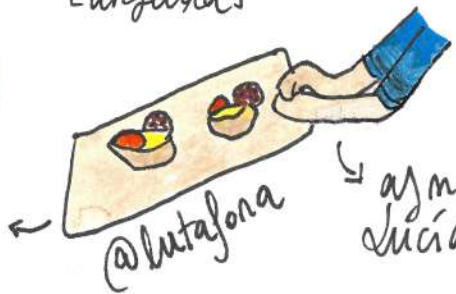
@marcojarok

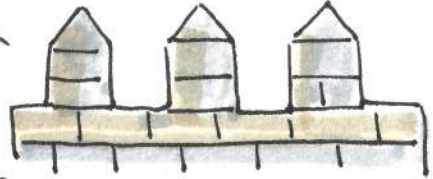
modifiquei esa cousa de panadeiro de facela con **maja nai**

Recetas de Angelita

Por que en Tor? porque a marido dunha señora era de Andalucía [Angelita]

as mans de Lucía Freitas

azotea

Quen somos?

Debate

Volver a aldea

facedoras de dugo

invisibilización
economía de
colectividad,
alimentación

Encarna Lago

hai algo máis
prezente que
unha muller
na cociña?

a coziñeira
faize coziñando

traballar e
ter sorte

@lutabona
Lucia
Freitas

e que che colla
traballando

a Michelin
fitoume no mapa
→ NYork

TABERNA
DE MONTSE

é como ir a
comer a casa
da nai

Montse
Castiñeira

a cociña
necesita tempo
e traballo

platos
que nacen
do sentimento

emocionarse
ao comer

→ cociña
de cuchara

me quedei na
cociña porque
era o máis fácil

agora digo:
Grazas a Dios!

FALTA MAN
DE OBRAS
masculina e
feminina

sentirte como na casa
@atabernademontse

@maria_asiarte
María
Asiarte

todos mis
profesores
de cociña
eran
hombres

EL DELANTAL
Y LA MAZA

[Martha Roberts] semiotics
of the Kitchen

lo escribi por
un conflicto
interno al estudiar
cociña

letras ABCDARIO
con utensilios de
cociña

[Bell Hooks]
¿entrevistas a
amas de casa
blancas

NO PARA TODAS
ES LO MISMO

a miña nai
era capaz de
facer co tacto
de xamón unha
creatividade
infinita

os seus 100
libros
eran
recetarios

liderado feminino soberania alimentaria

Chelo López
GANDERÍA
QUINTIAN

un proxecto
persoal
e en equipo

eu el
emocional +
matemáticas

→ o meu
marido

! Fritolfe
(Dugo)

levar ás persoas
á súa menex

QUEDAR NO RURAL
É REVOLUCIONARIO

@ganderiaguintian

@evacabanelasprofe

Como facer
unha PCR
Como se fare
a receita dun
biscoito

concurso
nacional

respetar
a tradición
e HUMOR

Eva Cabanelas | Dugo

seguridade alimentaria
desde a granxa ata o prato

ovo = superalimento

humor = a mellor receita para cocinar a vida

5

Angeles Romero

CÁTEDRA
DO PAN
E DO CEREAL
USC

é necesario
seguir plantando
Cereais autóctonos

→ un dereito →

@catedra-pan-cereal

▶ como surge?

▶ Canal
1 panadeiro
investigar
colaborar PAN

[él sabía
que tiña o
mellor]

de
maja
maí

Saúde

falfo mitor

se tes a regra
cortase a
maionese

Receitas

- falar coas súas nais
- receitas tradicionais

- ♥ as recetas de mamá
- ♥ cañas fritas
- ♥ caldo de calabaza
- ♥ lacón á pota
- ♥ freixelos de Cangas de Narcea do meu avó

Comer é saúde
xóvenes á cociná!
el arte de cocinar
en el museo

documentalas e recollelas
Recetas

o mandil da nai de Encarna

raiz de brezo ou garrocha

reivindicamos o dereito a comer o noso

volver a poñer as cocinas de leña na casa ↑

facer da cociná algo revolucionario @karinaacultureta

CAIXA DE APRENDIZAGES

acetato dunha lareira

manta dunha cocina ...

so valer para as lareiras

adiós ríos, adiós fontes, adiós regatos pequenos

Desigualdade e memória

a comida como marcador da classe social ao longo da história

Mesa Redonda

Pazo de Tor

Mouros Donde Ana
Cocineiro e panadeiro
Nora
FABO EVENTOS ARREDOR DO MUNDO
Criei-me como Heidi polo monte emigrante E.E.U.V.
a cocina sen estereotipos
en Janxeso comese algo que marisco

Historia
Montse
CONVENTOS MERCEDARIOS E FRANCISCANOS
libros decostas
destinade a comida
gardiñas para vendimia
troitas frescas

REGUEIRO DA COVA
Begonia Vazquez
AVOLTAS CO PRATO
Cociño desde os 9 anos
traballo a terra
AGRICULTURA SÁLVAXE
prefiro tor herbas que herbicidas
a cocina é un acto de amor
NOSO APTAIED EN ANOSA

Rocio Camega
A TERRA NON COME A NADIE
Ethzer Teixeira
Xavier Cayro
Maria Alvarez
angeles Rivada
Xosé Figueras
demando Casado

Slow Food
Viticultra ecolóxica
empezar WACA é bonito porque se levar moitos golpes
1ª ADEGA DE VITICULTURA ECOLÓXICA DE GAIÑCIA
Ribeira Jacra 1987
2000 3 anos de reconversión
Meus pais non usaban sulfatos
Ribeira Jacra

Historiador VSC
EL PAIS Gastro
COCINA Y FEMINISMO
Recetarios
cuentan muchas cosas
conocimiento inmaterial
leer entre líneas y en los márgenes
Carmen de Burgos MUJERES
OS MONXES dieta pzinlexiada
non so alababan a Dios comían como Dios
OS FOROS e A TERRA herdanza
MUNDO RURAL machista e patriarcal

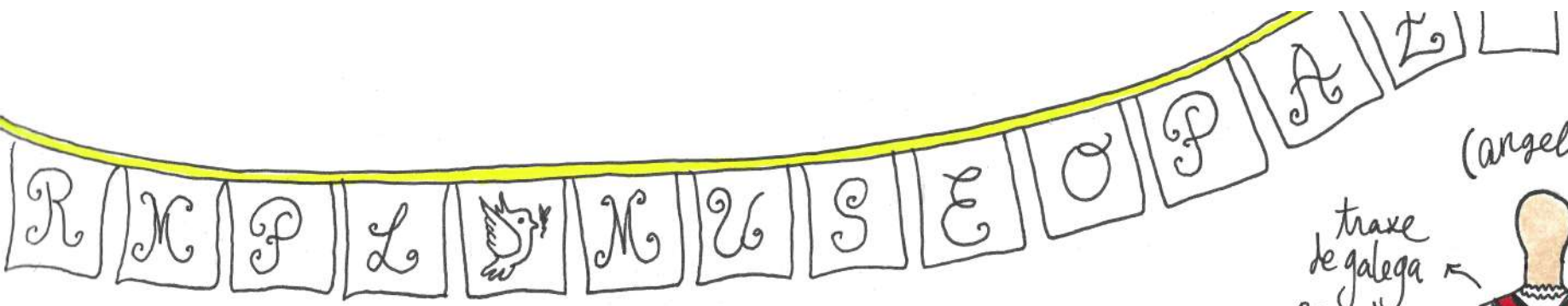
Recetas
GAIÑCIA É UN PAÍS DE HORRAS
ANGELES RIVADA
XOSÉ FIGUERAS
demando CASADO
nos quedan as lembranzas
A SEÑORA cocinaba e supervivaba
A COCINA DAXENTE + bo alimento
tamén comían Jabroso
mel con touciño

Recetas
COCINA Y FEMINISMO
Recetarios
cuentan muchas cosas
conocimiento inmaterial
leer entre líneas y en los márgenes
Carmen de Burgos MUJERES

Recetas
COCINA Y FEMINISMO
Recetarios
cuentan muchas cosas
conocimiento inmaterial
leer entre líneas y en los márgenes
Carmen de Burgos MUJERES

Recetas
COCINA Y FEMINISMO
Recetarios
cuentan muchas cosas
conocimiento inmaterial
leer entre líneas y en los márgenes
Carmen de Burgos MUJERES

HAI SEMPRE PASADO PRESENTE E FUTURO MIGRANTE EN NÓS

bordado para o museo feito pola comunidade de ioga

Programa Arte e Benestar

Figos confitados (Álvaro Cunqueiro)

confitar os figos 3 días en almíbar e conxelados con chocolate

Faciamos o capón polo libro de PICADILLO (Xosé Figueras) Pazos de Jabadelle

(Angelita) segue cocinando as cousas de antes

traxe de galega para servir Comidas

Pazos de Torsería

xamón e viño a Mamei Mariá

o outro intelectual e a outro intelectual

Hay que leer los recetarios con los ojos muy atentos (María Arranz)

recetarios do arquivo da RMPL

Cousas que trae Angelita:

la cocina práctica

herbas para A PITA TRUFADA

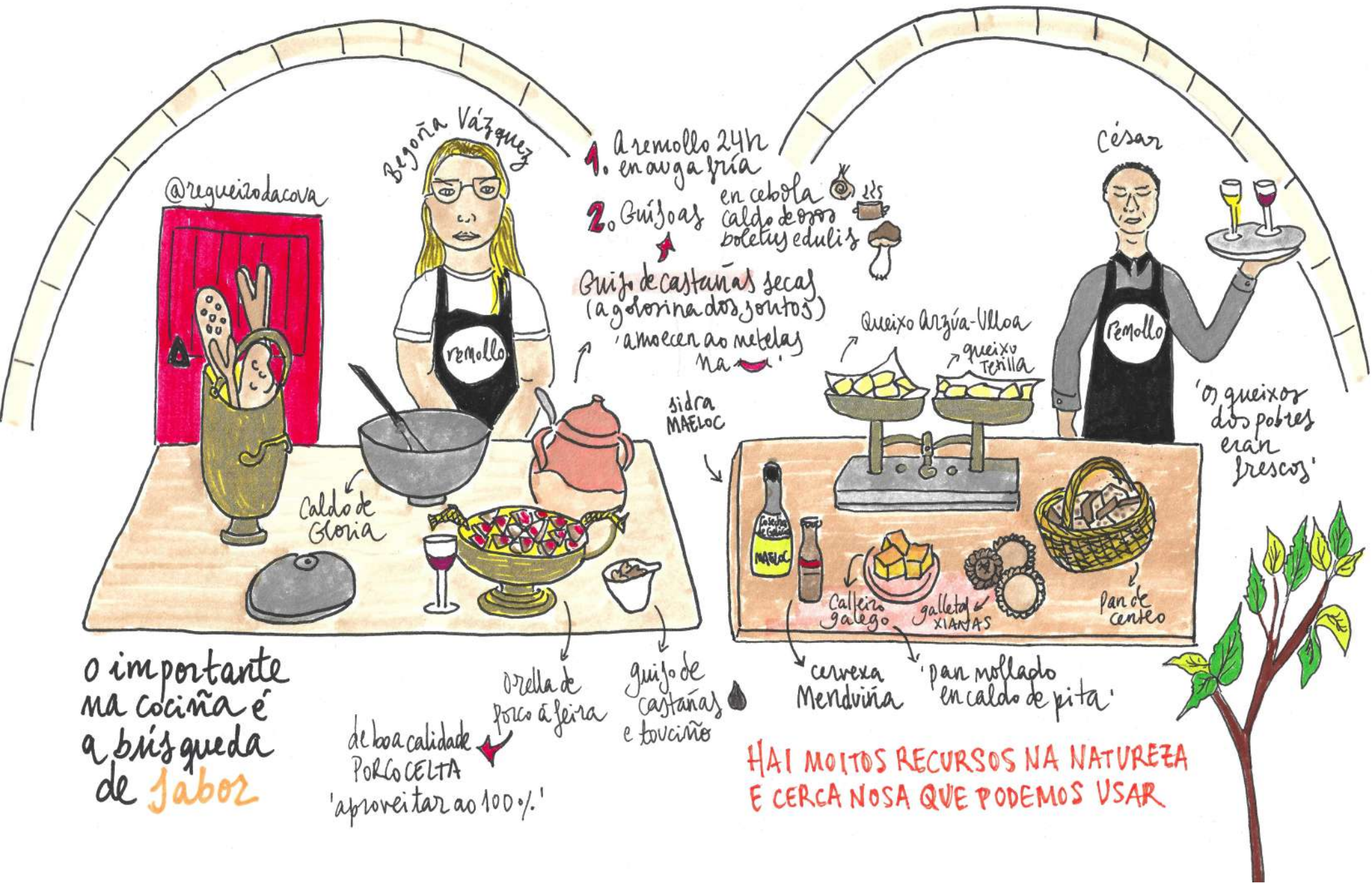
tomillo menta poleo menta brava orégano

En coziña non hai historia

adobo: sal + zume de limón + pementa

A MESA LABREGA

Begonia Vázquez

@regueirodacova

remollo

César

Remollo

1. A remollo 24h en auga fría

2. Quijoas en cebola
caldo de orzo
boletus edulis

Quijo de castañas secas (a golorina dos ventos)
'amecen ao metelas na...'

sidra MAELOC

Queixo Arzúa-Ulloa

queixo Tenilla

'os queixos dos pobres eran frescos'

Caldo de Gloria

Orzella de Porco à feira

Quijo de castañas e touciños

Calleiro Galego

galletas xianas

pan de centeo

cerveja Mendiviña

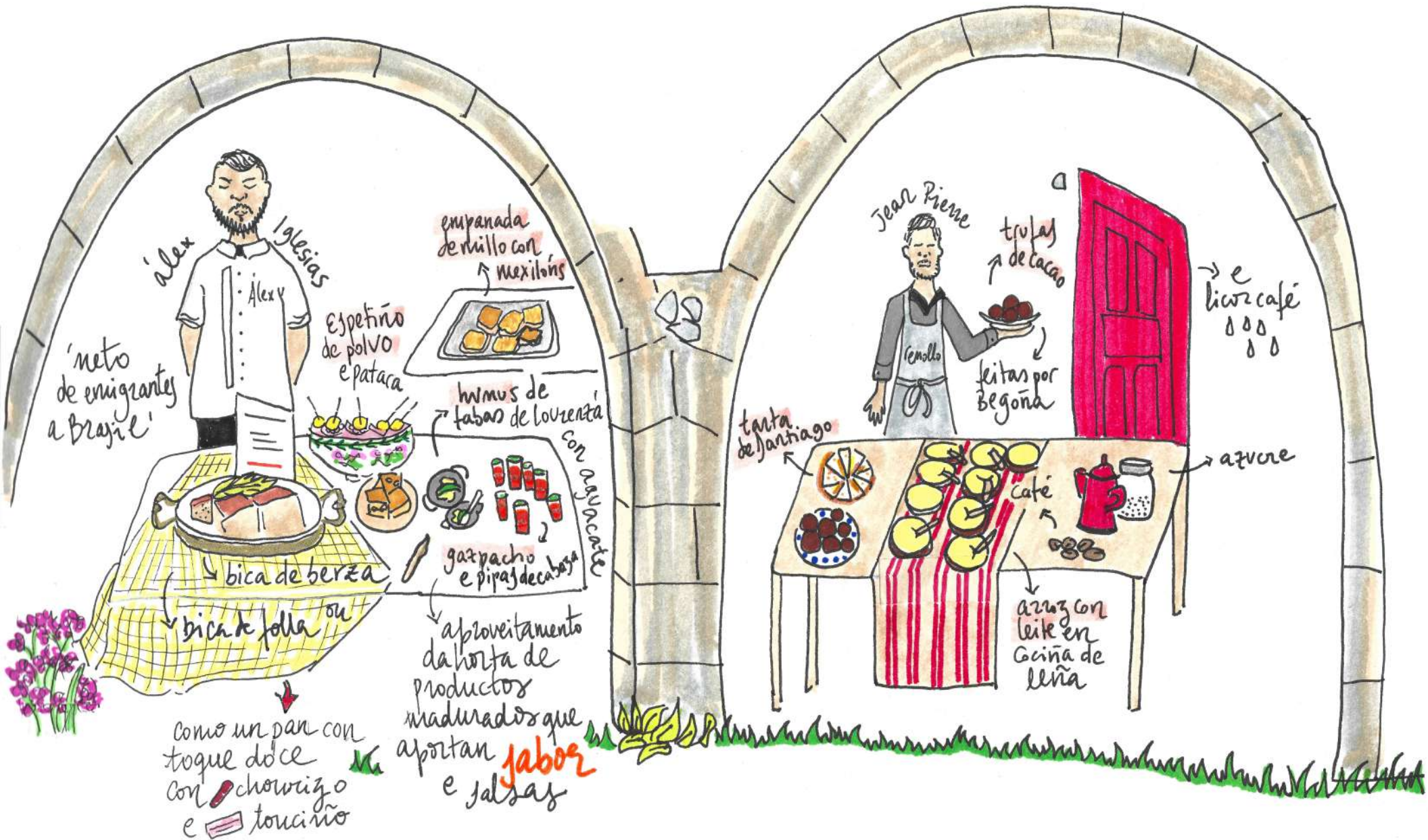
'pan mollado en caldo de pita'

o importante na cocina é a búsqueda de **sabor**

de boa calidade
Porco CELTA
'aproveitar ao 100%'

HAI MOITOS RECURSOS NA NATUREZA E CERCA NOSA QUE PODEMOS USAR

A mesa da inmigración

A MESA PACEGA

Marcelo Anufe

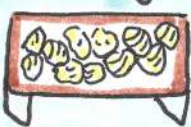

'Melhor Xove Talento 2023'
'Melhor Cocinheiro Xove do norte de España'

Queixo Sanximon da Costá

queixo con nozes e mel

pantrigo (da nobrega)

tenreira asada

orellas, morro e magro do lacón

e castañas (a pataca da época)

1. Picadillo con trufa lomo de porco
2. Enróllase capas de ovo
3. Cócese
4. Cócese en herbas (ballotina francesa)

Pitatrufada

5. Enfríase Prensado

Angie

'A Galazón é propia da nobrega'

Queixo do Cebreiro - recuperado en 1989 -
'foi o 2º queixo máis caro de Europa'

DOP
'Denominación de Orixe Protexida'